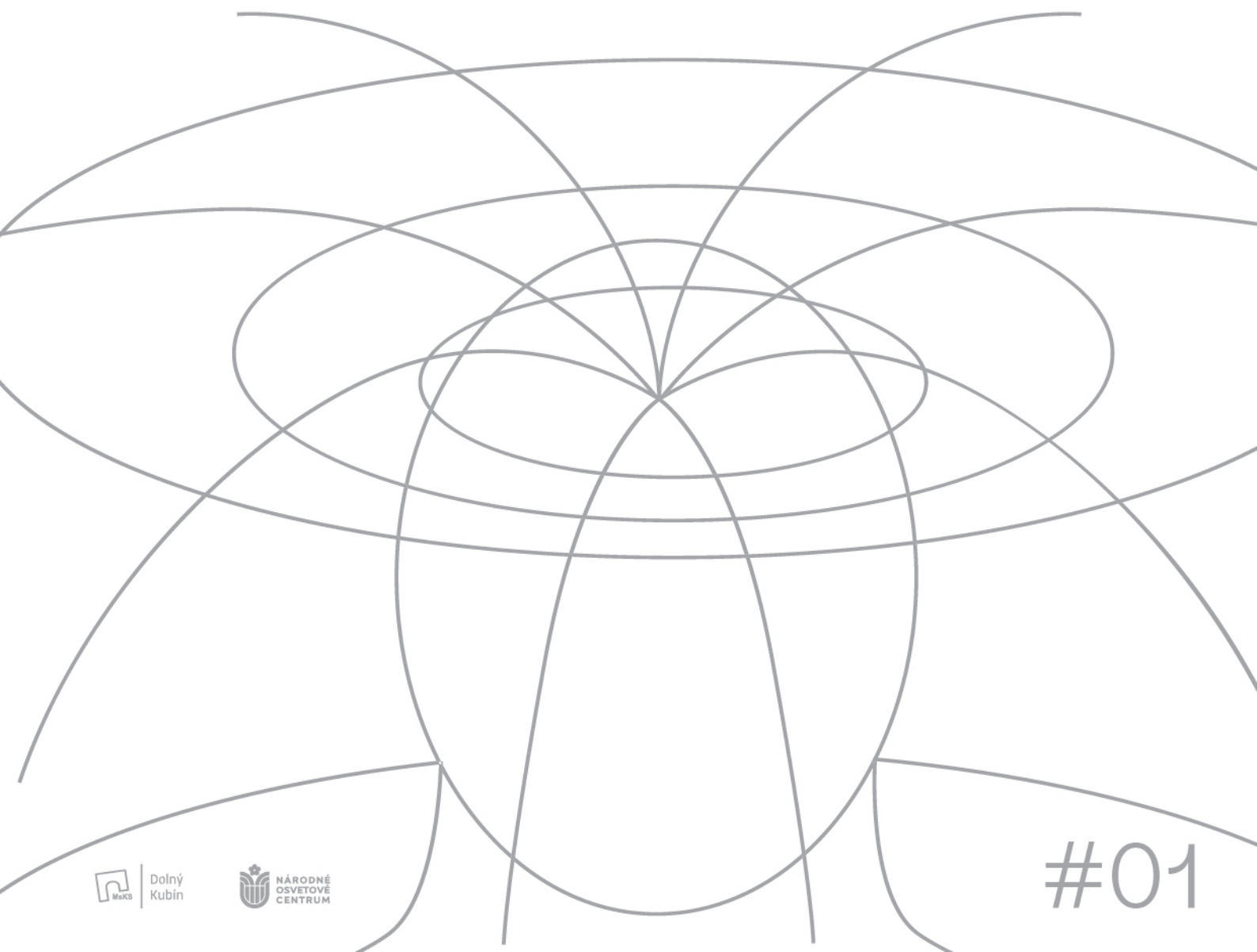

71

INFO / 17 JÚN 2025

Čom spieras'?

Dolný
Kubín

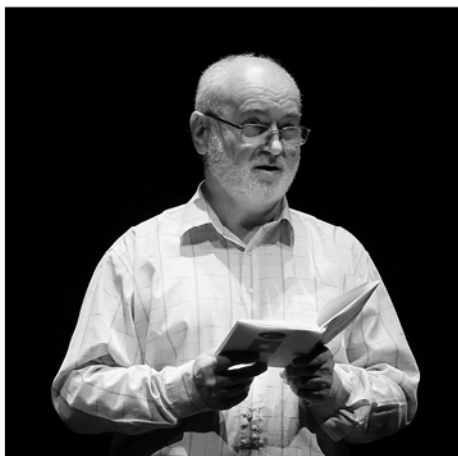

NÁRODNÉ
OSVETOVÉ
CENTRUM

#01

PRÍHOVOR

Text: Jarko Broz

Milí účastníci, návštevníci a organizátori Hviezdoslavovho Kubína a iní čitateľa nášho skromného festivalového denníka, keď som premýšľal, ktorým zaujímavým citátom od môjho obľúbeného autora si pomôžem pri písaní príhovoru, napadol mi tento:

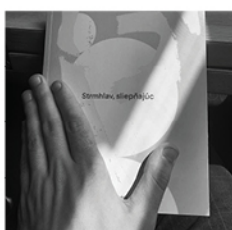
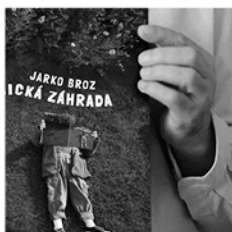
„Pre mňa existuje prozaické dielo iba do tej miery, pokiaľ mi poskytuje to, čo zhruba pomenujem estetickým blahom, čiže pocit byť nejako, niekde napojený na iné stavy bytia, kde je umenie (zvedavosť, neha, láskavosť, extáza) normou.“

Trochu by som však výrok Vladimíra Nabokova rozšíril a z prozaického diela urobil aspoň literárne dielo, aby som nekrivdil recitátorom a divadlám poézie...

Už dávno si myslím, ba dokonca si myslím, že už dávno viem, že umelecký prednes a tvorba divadelnej inscenácie sú ten najlepší spôsob čítania, pretože naozajstné čítanie je výsostne interaktívna tvorivá činnosť. Nuž nám všetkým prajem, aby bol 71. ročník Hviezdoslavovho Kubína estetickým blahom naplneným pocitmi napojenia na iné stavy bytia, kde je umenie (zvedavosť, neha, láskavosť, extáza) normou.

U čom spievas'?

JARKA ČAJKOVÁ - HVIEZDOSLAVOV KUBÍN, HISTÓRIA SEDEMDESIATICH ROKOV SÚŤAŽE

Text: Jarko Broz
Foto: Filip Lašut

Je štvornásobnou víťazkou Hviezdoslavovho Kubína (1978 – 1981). Od roku 1984 ako odborná pracovníčka Osvetového ústavu prebrala riadenie celej oblasti amatérského umeleckého prednesu vrátane Hviezdoslavovho Kubína. Pôsobila ako vysokoškolská pedagogička na VŠMU v Bratislave aj ako šéfredaktorka Javiska. Je autorkou odborných článkov zameraných na umelecký prednes a divadlo, publikácie Recitátor a tvorba, zostavila niekoľko Zápisníkov Hviezdoslavovho Kubína. Je editorkou zborníka Estetika a štruktúra malých javiskových foriem (1986), autorkou publikácií Od umeleckého prednesu k divadlu (2013), Ako formovať umelecký prednes (2013) a Hviezdoslavov Kubín, história sedemdesiatich rokov súťaže (2024).

A práve poslednej menovanej knihe je venovaný tento rozhovor, ktorý je rozvetvenou odpoveďou Jarky Čajkovej na moje dve otázky otázky, ktorých zrod prebiehal dosť zdlhavo, pretože skôr než som sa

snažil sformulovať ich, opätovne som si publikáciu prelistoval, a tak som sa začítal a zahĺbil do spomienok, že prešli takmer dve hodiny, kým som si spomenul, že to moje listovanie malo pôvodne celkom iný cieľ. Keďže predpokladám, že kniha má podobný čarovný účinok na všetkých čitateľov, ktorých sa HK aspoň raz nejakým zázračným spôsobom dotkol, konečne prichádzajú tie otázky na rad:

Kedy, kde, ako a možno aj prečo sa objavila myšlienka spísať História sedemdesiatich rokov súťaže?

Myšlienka písať dejiny prednesu, divadiel poézie a Hviezdoslavovho Kubína sa nad ním vznášala už od 60. rokov minulého storočia. K jubilejným ročníkom vždy vychádzali memoáre, spomienky na predchádzajúce obdobie či jeho hodnotenia. Cenné dejinné svedectvá tak priniesli už pamätníka k 25. ročníku HK (tak prišla k nám poézia), materiály k 50. a 55. HK (Zápisník 50. Hviezdoslavovho Kubína, Tak prichádza k

nám slovo - kniha, DVD a CD) a i.

Duch nad ostatnými dejinami sa začal prebúdať po roku 2000, keď sa v Národnom osvetovom centre začala pripravovať digitalizácia. V rámci príprav na ňu som ako odborná pracovníčka pre umelecký prednes v archíve NOC objavila dokumenty k minulým ročníkom HK, dokonca aj k samému prvému. Moju radosť vystriedal smútok, že tieto zázraky nemôže vidieť verejnosť. Tam kdesi sa mi v podvedomí rodili chabé predstavy o tom, ako by bolo dobré dostať ich na svetlo. Na dlhé roky však zostalo len pri naskenovaní dokumentov a ich uložení v počítači. Našťastie, na rozdiel od 90. rokov minulého storočia to dnešné obdobie sa začalo postupne s digitalizáciou a dokumentáciou vracieť k minulosti, oživovať a vážiť si ju. V NOC vzniklo samostatné oddelenie, ktoré históriu podujatí spracúvalo rôznymi metódami (oral history, výstava), čo vyvolalo ďalšie hľadanie a systematizovanie materiálu Hviezdoslavovho Kubína. Jeho jubilejný 70. ročník už pripravovala Renata Jurčová, ktorá sa rozhodla k nemu okrem iného vydať aj knihu a oslovila ma na vytvorenie jej obsahu. Predstavy sa tak mohli aj vzhľadom na finančné možnosti realizovať, hoci čas, necelý rok, bol krátky. Vďaka už spracovanému materiálu (zoznamy víťazov, grafické podklady a i.), cennému osobnému archívu môjho manžela Jána Kamenistého a intenzívnemu štúdiu časopisu Javisko bolo možné pristúpiť k tvorbe knihy. Nechcela som však zostať len pri vecných faktoch, ale dostať do knihy aj vnútorný život HK a čo najviac pohľadov na výnimočné podujatie našej kultúry. Oslovila som množstvo bývalých i terajších účastníkov HK, čím vznikla pestrá a bohatá zmes živých spomienok a úprimných vyznaní.

Môj pôvodný zámer zverejniť v knihe aj krátke životopisy významnejších účastníkov a osobností Hviezdoslavovho Kubína už nebolo možné edične dokončiť v danom termíne a napokon kvôli rozsahu materiálu ani umiestniť do knihy; Národné osvetové centrum však v práci pokračuje a je k dispozícii v digitálnej forme online.

Moderná grafika Martina Mistríka knihu oživila, osviežila, sprehľadnila. Nečakám, že sa bude čítať ako bestseller na jeden nádech, skôr ako príjemná encyklopédia, ku ktorej sa môžeme podľa potreby vracieť.

Aké sú ohlasy na knihu?

Zaznamenala som len pár ohlasov, možno aj preto, že sa kniha veľmi nepropaguje. Venovali sa jej Vlado Dubeň v pražských Listoch Slovákov a Čechov a Martina Jánošíková v novinách Artfora Čo čítať? Okrem noblesného krstu knihy v Národnom osvetovom centre 8. decembra 2024 v Bratislave (príprava Renata Jurčová, "krstný otec" Richard Veselý) si vážim aj stretnutie, ktoré pripravila Obec Oravcov a Dr. Milan Galanda v Zichyho paláci v Bratislave v marci tohto roka. Tiež príjemný večer moderoval a zo skúseností a zážitkov spojených s Hviezdoslavovým Kubínom vyspovedal nielen mňa, ale aj Renatku Jurčovú. Z osobných ohlasov môžem povedať, že knihu akoby si viac vážili tí, ktorí s Kubínom veľa nemali alebo len okrajovo. Niektorí, ktorí s Kubínom mali dočinenia, ju však tiež oceňujú (I. Kováč, A. Štefková a i.), no našiel sa aj hlboko vyčítavý hlas. Osobné spomienky môžu zasiahnuť nielen príjemne, ale aj bolestne. Svedčí to však o životnosti tohto podujatia a hádam aj knihy.

KUBÍN V DUŠI -ALEBO PÁR KOSTRBATÝCH VERŠOV NA PREDSTAVENIE

Text Dušan Jablonský
Foto Michal Lašut

Čo nosím skryté niekde v duši,
o tom môj ústny otvor zväčša čuší.
No kto ma pozná, asi vytuší,
že dobre mi je v takom ovzduší,
kde duša k duši s priazňou prikročí,
kde názor povieme si z očí do očí,
kde krásne slovo dušu pohladí
a duša duši s úctou poradí.
Preto žiadnu tajnosť hádam nezradím,
keď poviem, že rád chodím na Kubín.

O veselosti básion

MARTINA LONGINOVÁ - PŘEDNES PRO MNE ZNAMENÁ VÝZNAMNÝ ZPŮSOB SEBEREALIZACE

Text: Dušan Jablonský
Foto: Robert Rambousek

Martina Longinová je česká herečka, pedagogička a výtvarníčka. Vyštudovala DAMU v Praze a jako herečka působila vo viacerých divadlách. V súčasnosti sa herectvu venuje len príležitostne a dominantná je u nej pedagogická činnosť. Žije a pracuje v Kolíne.

Ako ste sa dostali k umeleckému prednesu a čo pre vás znamená?

K umeleckému prednesu jsem se dostala hned v raném dětství. Měla jsem velké životní štěstí, neboť jsem velmi brzy pochopila, že cesta v tomto oboru mě velmi naplňuje a umožňuje mi důležité sebevyjádření i sdílení s ostatními lidmi. Navíc jsem měla i velkou podporu mých rodičů a kvalitních pedagogů. Přednes pro mne znamená významný způsob osobní seberealizace a životní úkol.

Aj keď ste absolventka DAMU, herectvu sa už profesionálne nevenujete, ale odovzdávate svoje vedomosti a skúsenosti deťom a mládeži ako učiteľka LDO. Je o prednes medzi vašimi zverencami dostatočný záujem? Čo vám dáva práca s mladými nádejnými umelcami?

V divadelním angažmá jsem strávila 10 let života, delší dobu už jsem herečkou příležitostnou. Mám to štěstí a čest pracovat ve velmi zajímavých divadelních či literárních projektech. Prioritou pro mne zůstal přednes, kterému se věnuji neustále a samozřejmě i práci pedagogické. Mezi mými žáky zájem o přednes je, protože je k němu vedu. Zastávám názor, že práce v tomto oboru je vlastně daleko svobodnější, než v kolektivní divadelní práci, a to v individuálním výběru předloh, v širokých možnostech způsobů jejich zpracování i v ryze osobním sebevyjádření. Přináší mi velkou radost, že je disciplína přednesu stále živá, mohu být při tom a svým žákům na této cestě pomáhat.

Okrem umeleckého slova sa venujete aj výtvarnému umeniu? Zapájate obraznosť do slov a poéziu do obrazov? V čom sa to odráža?

Děkuji za tuto otázku, málokdo to o mne ví :-). Pocházím z výtvarné rodiny, takže v genech tyto dispozice mám a celoživotně jsem v této oblasti také aktivní. Věnuji se různým technikám a ano, samozřejmě, poezie a výtvarné umění jsou spojitě nádoby. Vzájemně se moje tvorba přirozeně propojuje. V posledních deseti letech se s velkou láskou a pokorou věnuji ikonopisectví a zpracovávám tak příběh z největších, ten biblický.

Aj keď na Hviezdoslavov Kubín idete ako porotkyňa po prvýkrát, so slovenským umeleckým prednesom už skúsenosti, pokiaľ viem, máte. Viete ho porovnať s tým českým? V čom sú si najviac podobné a naopak, v čom najviac rozdielne?

Představte si, já už jsem v porotě Hviezdoslavova Kubína jednou byla! V roce 2008, to byla ještě přehlídka v říjnu. Je to tedy už neuvěřitelných 17 let a moc se letos těším. Se slovenským přednesem se setkávám celý život. Kdysi ještě v československé TV, ale hlavně živě na přehlídkách Mezinárodního festivalu poezie ve Valašském Meziříčí,

na Poděbradských dnech poezie či Beniakových Chynoranech. Dříve mi interpretační styly přednášečů obou národností přišly poměrně rozdílné. Slovinci byli vždy odvážnější v používání výraznějších výrazových prostředků, Češi spíše konzervativnější. Postupem let se mi zdá, že se tyto rozdíly setřely, možná i v důsledku vzájemného ovlivňování a inspirace. Jsem moc zvědavá, jaké výkony a způsoby interpretace si budu moci vyslechnout na letošním ročníku.

Na čo sa najviac tešíte na Hviezdoslavovom Kubíne?

Těším se na všechno. Na slovenské interprety, kolegyně, kolegy, doprovodný program, prostě na celou přehlídku, která bude na zážitky jistě velmi nabitá a inspirativní! Děkuji za pozvání :-)

SRDCE JAKO KNÍŽE ROHAN

Text: Pavol Náther
Foto: Michal Lašut

Rád počúvam slovenských a českých interpretov. Dôvod je ten, že im teda 100% rozumiem. Piesne majú pre mňa zmysel, keď viem, o čom presne sú. Samozrejme, hudba ako taká je fajn, večer na diskotéke alebo keď si frčím po diaľnici... Ale keď si chcem „užiť“ pieseň, tak ju potrebujem úplne pochopiť. Asi by to šlo aj pri anglických textoch, ale predsa len to nie je pre mňa také jednoduché a prirodzené. A, samozrejme, môžem deliť potom piesne na také jednoduchšie a na trochu komplikovanejšie, na tie, ktoré spievajú stále o tom istom dookola, alebo tie, ktoré nám prinášajú nejaký príbeh, niečo na zamyslenie alebo pobavenie. Nedávno som objavil Bedňu – človeka, ktorý je slammer a zároveň teda aj svoje texty zhudobňuje. A z toho, ako sa dokáže hrať so slovami, som bol nadmieru uveličený a veľmi ma baví – vrelo odporúčam. A som veľmi rád, keď je nejaká myšlienka, verš, ktoré mi na dlho utkvajú v pamäti, a potom ich môžem vyťahovať ako múdrosti deda vševeda... Takéto múdrosti som kedysi často nachádzal v textoch Richarda Müllera. Aj keď teda jeho život nie je nasledovania hodný, ale spieva výborne. Tak ponúkam jednu jeho myšlienku, ktorá môže byť aj pre všetkých súťažiacich na HK, pretože si myslím, že každý sem ide s (niekto väčšou, niekto s menšou) túžbou ovládnuť pódium.

„SVĚT NEPATŘIL NIKOMU,
KDO NEBYL HRÁČ.“

To sú piesne pre plytký dych.

DNEŠNÍ RECITÁTORI SÚ ODVÁŽNEJŠÍ

Text Palo Náther
Foto Anna Hajduková

Anna Hajduková je skúsená recitátorka, ktorá síce Hviezdoslavov Kubín nikdy nevyhrala, ale viackrát sa umiestnila na 2. alebo 3. mieste. Pokračuje v šlapajach svojho otca Petra Zemaníka, a tak sa z recitátorky stáva porotkyňa. Naposledy bola na Kubíne pred 15 rokmi. Teraz sa opäť vracia na toto magické miesto, a tak nás zaujímalo, aké má z toho pocity.

Veľmi sa teším a som aj veľmi zvedavá, čo sa tam za tie roky zmenilo a ako teraz súťaž prebieha. Taktiež som zvedavá, akí sa tam stretnú ľudia - súťažiaci.

A je to iný pocit, keď ideš ako súťažiaca, a iný pocit, keď ideš ako porotkyňa? Bud' tréma alebo zodpovednosť?

Ja si myslím, že teraz mám ešte väčší stres, ako keď som išla súťažiť. Je to veľká zodpovednosť byť v porote. Odpadla z toho tréma, čo sa týka nejakej konkurencie a súťaživosti, ale pribudla, samozrejme, zodpovednosť v tom zmysle, že chceme spravodlivo rozhodnúť a ohodnotiť prednesy. A keďže je to veľmi subjektívna záležitosť, nechceme nikomu nijako poškodiť a zároveň chceme dať spätnú väzbu, ktorá môže recitátorov a recitátorky nejako posunúť ďalej.

Posledné roky si teda nebola v porote na celoslovenskom kole, ale bola si v porotách na okresných a krajských prehládkach. Vidiš nejaký rozdiel v tom, aká bola úroveň alebo ako sa recitovalo pred

pätnástimi, dvadsiatimi rokmi, keď si súťažila, a ako je to teraz?

Ťažko sa mi to porovnáva. Zdá sa mi, že nás bolo možno viac a teraz už je súťažiach trochu menej. Hlavne v piatej kategórii. Ale zároveň sa mi zdá, že recitátori a recitátorky sú dnes trochu odvážnejší a vyberajú si aj naozaj veľmi ťažké a existenciálne témy. Neboja sa vyjadriť svoj názor ani k spoločenskej situácii.

Čo ťa na prednese zaujíma alebo fascinuje?

Pre mňa je obrovský zážitok počúvať recitátorov. To, že niekto prinesie nejaký text, ktorý väčšinou nepoznám, a môžem si ho takýmto spôsobom vypočuť a preniesie ma len svojím prednesom na chvíľku do iného sveta, je očarujúce. Baviť ma to ako recitátorku, ale aj teraz, už ako poslucháčku.

A vieš si teda tú recitáciu užiť a uvoľniť sa, aj keď si tam v role porotkyne?

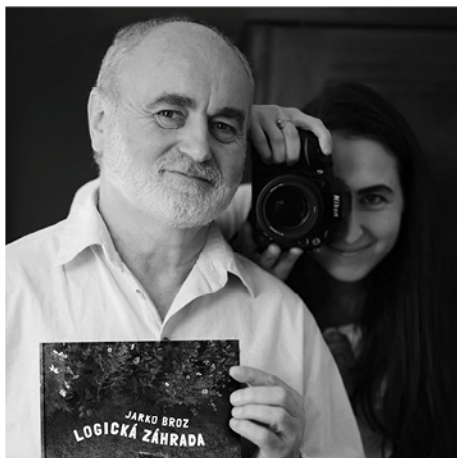
Tak samozrejme, že musíme dbať na určité kritériá pri hodnotení. Ale najradšej mám práve to, keď sa niekomu podarí vtiahnuť ma tak do svojho prednesu, že na chvíľu zabudnem, že vlastne niečo hodnotím. Vtedy viem, že je to naozaj dobrý prednes.

O ČOM SPIEVAM?

Text: Jarko Broz
Foto: Margaréta Broz Kubášová

V šiestej triede som vyhral Melódie priateľstva (jedna sovietska a jedna slovenská pieseň), ale iba triedne kolo. Do školského ma nepustili, pretože som v detstve ráčkoval. A to by bola asi dehonestácia rruskej piesne Степь да степь кругом. Dodnes mám traumu z tej nespravodlivosti. To moje nešťastné r bolo aj dôvodom, že si nikto nevšimol všetky moje dosť dobre utajené talenty. Neskôr som pre zápal mozgových blán stratil (chvalabohu iba) hudobný sluch. Dnes spievam najčastejšie tak, že píšem. A píšem najčastejšie, keď mi nie je do spevu. Ale niekedy píšem, keď mi je do spevu. To je také to veselšie písanie. Ako písanie vtákov v záhrade. Napríklad v mojej Logickej záhrade. Vymyslel som si do nej také hravé venovanie:

NECH VÁM ZÁHRADA ZAHRÁ DOSŤ
DOBRÚ ÓDU NA ZÁHRADOSŤ.

*Hebšie,
hebsie nadychnutie potrebuje pieseň,*

MATEJ MOŠKO - NAJRADŠEJ URČITE TVORÍM

Text: Jarko Broz
Foto: Jakub Jančo

Divadelný kritik, scenárista, dramaturg, porotca súťaží ochotníckeho divadla, programový riaditeľ festivalu Scénická žatva - vrcholného celoštátneho festivalu neprofesionálneho divadla a umeleckého prednesu.

Zo zákulísia rozhovoru:

- MATEJ, DÚFAM, ŽE MÔJ E-MAIL S PROSBOU O ROZHOVOR DO FESTNÍKA HK PREŠIEL... BOL BY SOM RÁD, KEBY SME TO DO ZAČIATKU HK STIHLI...
- AHOJ, PREPÍČ. PRIŠIEL. NAPÍŠEM. LEN SOM TERAZ EŠTE RIEŠIL NEJAKÉ HORĽAVÉ TÉMY.
- ĎAKUJEM. A PREPÍČ JE KRÁSNY PREKLEP ;-)
- PREPÁČ ZA PREPÍČ :-)

Nuž, milý Matej, skús sa čitateľom nášho festníka stručne a intenzívne predstaviť odpoveďou na prvú otázku (inšpirovanú leitmotívom tohtoročného HK): O čom (momentálne) spievaš (žiješ)?

Spievať mi zakázali už chalani na internáte. Vraj to neviem. A tak si len pospevujem. Ak by sa nedalo ani to, budem si písať. Písať si viem. Písať si chcem. Písať si budem. O tom, ako sa nedelíme, ale umocňujeme. O tom, ako si nezávidíme, ale vidíme sa radi. O tom, ako sa nebojíme, ale bojujeme proti falošnému strachu. Posledných šesť rokov sa snažím umocňovať Scénickú žatvu tak, aby sme sa tam všetci radi uvideli a nebáli sa spievať každý tú svoju pieseň svetu.

Ideš si ako programový riaditeľ SŽ vybrať na HK osobne ;-)?

Práve naopak. Ja si idem na Hviezdoslavov Kubín pozrieť všetko to, čo sa do programu Scénickej žatvy nevojde. Ako programový riaditeľ Scénickej žatvy mám

oproti iným riaditeľom obrovskú výhodu, že nikomu nešéfujem a aj ten program nakoniec vyberá programová rada. Ale moja nevýhoda je zasa v tom, že síce som na festivale celý čas, no do divadla sa takmer vôbec nedostanem. Keď môžem byť v porote na Hviezdoslavovom Kubíne, tak je to za odmenu. Ja môžem ísť do divadla!

AI mi o tebe prezradila, že si „všestranným divadelným odborníkom, kombinujúcim kritiku, tvorbu, festivalovú dramaturgiu a mediálne projekty“... K čomu z toho (alebo aj z toho, čo AI neprezradila) máš najbližšie?

Keď čítam, ako ma AI vychválila, začínam zvažovať, či by som nemal mať najbližšie k nej. Ja som veľmi dezorganizovaný jedinec, neviem sa uspokojiť s tým, že robím niečo v bezpečnom pohodlí opakovania. Preto ma asi internetová intelgencia nevie jednoznačne zaradiť. Keď som minule strihal videoreklamy na nejakú mobilnú aplikáciu, už aj sám som sa čudoval, ako som sa v tej situácii vlastne ocitol. Najradšej určite tvorím. Nech je vlastne dielom čokoľvek. Hoc aj program festivalu.

Zasa by som sa tak veľmi netešil...

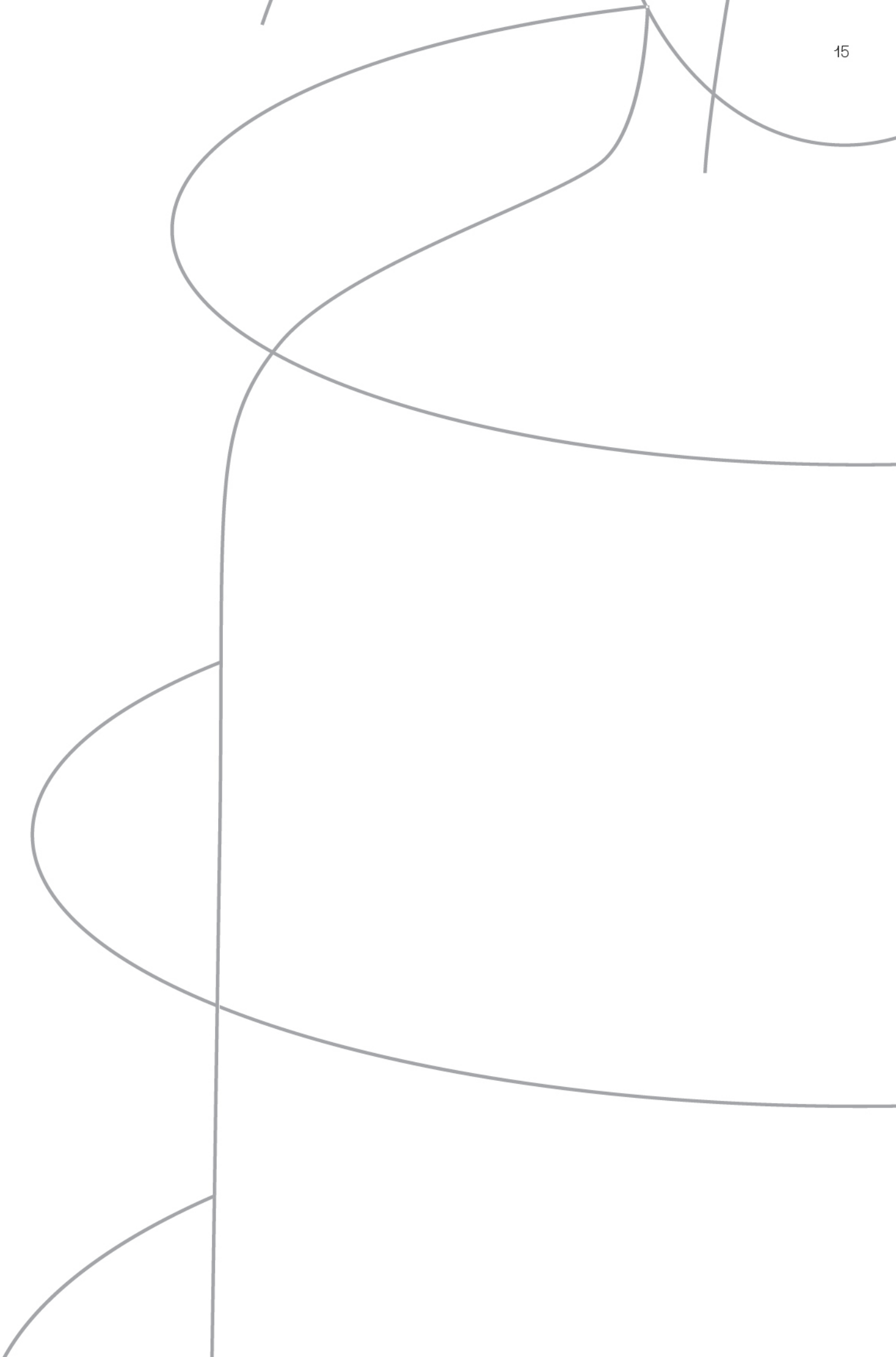
Musel som tej nemenovanej AI najskôr vysvetliť, že nie si futbalista ani jadrový fyzik (takých ty máš menovcov!). Ako a kedy si zistil odpoveď na Majakovského otázku: Čím budem?

Keď som bol malý, chcel som byť hokejový brankár. Na tom sa zatiaľ nič nezmenilo. Ale so znepokojením sledujem, ako moji rovesníci postupne ukončujú kariéru. Som spokojný, že môjmu menovcovi sa v MŠK Púchov darí. Vždy, keď mi omylom príde mail, ktorý mal dostať on, tak sa poteším, že nejaký Matej Moško je úspešný športovec.

Divadlo poézie je špecifický, dodnes nie celkom "zaškatulkovaný" inscenačný tvar. Čím je pre teba ako porotcu (prípadne ako tvorcu)?

Možno práve tým, že vôbec nie som fanúšikom škatulkovania inscenačných tvarov, ma tento tvar láka. Pri divadle poézie vidím slobodu tvorcov úplne sa vzdať postáv, dramatických situácií či klasickej dramatickej výstavby. Len to neškatulkujme, prosím.

LEVEL ŠŤASTIA A VNÚTORNEJ SLOBODY

Text: Julka Oreská
Foto: Soňa Maletz

V spievaní nie som síce nejako obzvlášť dobrá, no nôt'm si veľmi rada. Nikdy som sa nevenovala umeleckému prednesu, pretože som sa nedokázala naučiť žiaden text naspamäť. Aj Mor ho!, ktoré sme asi v siedmej triede recitovali na známku, som sa učila vyše štyroch týždňov – a z nejakého dôvodu si to pamätám dodnes! Keď ale ide o piesne, texty si zapamätám rýchlo. Reklama na konzervovanú kukuricu Bonduelle spred pätnástich rokov? Nie je problém! Vianočná reklama na mobilného operátora z roku 2005? Aj o polnoci! Otváracia sekvencia Pokémona v niekoľkých jazykoch? Nech. Sa. Páči. Pamäť funguje veľmi zvláštne.

Keď ide o hudbu, ktorú si spievam vedome a dobrovoľne, mám rada interpretov, ktorí vo svojich textoch rozprávajú príbeh. Pravidelne sa vraciam k pesničkárke Courtney Barnett, ktorá – často až monotónnym spevom – v piesňach hovorí napríklad o tom, ako si chcela v predzáhradke zariadiť pole, kde by pestovala zeleninu, no dostala úpal a musela po ňu prísť sanitka.

Jeden z mojich najkrajších zážitkov spojený so spevom je práve s Národným osvetovým centrom a návratom z festivalu. S bývalou kolegyňou sme si v aute pustili album Morena od Morena band a celý ho spoločne prespievali na plné hlasivky. Spája sa mi s tým akýsi pocit šťastia a slobody, ktoré v speve nachádzam. Ako som spomínala, v spievaní vôbec nie som dobrá a často si začnem podvedome pospevovať, čo najviac zasahuje môjho muža, ktorý so mnou zdieľa domácnosť. On však spieva ešte horšie ako ja a, keď pieseň, ktorú si práve hudím, pozná tiež, rád sa ku mne pridá a je z toho duet. Myslím, že práve to je level šťastia a vnútornej slobody, ku ktorým by sme mali ašpirovať všetci.

ak ma' vytvoriť priestor,

kde by stáli a kvety opäť ríli,

VŠETKÝM RECITÁTOROM TLIESKAM A KLANIAM SA!

Text: Alfréd Tóth

Na tohtoročný 71. Hviezdoslav Kubín zavíta poetka, textárka a prekladateľka z poľštiny Sílvia Kaščáková, ktorá si pripravila pre účastníkov festivalu workshop: Všetky cesty vedú do rýmu.

Na čo sa účastníci workshopu môžu tešiť?

Je jedno či sme deti alebo dospelí, niekedy počujeme upozornenie, dostávame takú výzvu: **Už si nevymýšľaj!** Alebo presnejšie: **Prestaň si už vymýšľať!** Na workshope budú počuť presný opak. Budeme sa venovať poézii prostredníctvom rôznych aktivít, verím, že budú pre hostí zaujímavé, ale dôležité bude vymýšľať si. Nie preto, že by básne nehovorili pravdu. Ale práve preto, že hovoria! Tisíckrát vyslovené, že obrazná reč je najpresnejšia reč, alebo známa veta - **Umenie klame, aby povedalo pravdu** - tieto myšlienky nás budú na workshope a besede sprevádzať.

Čo by si účastníkom workshopu rada odovzdala?

Trochu ľahkosti ale zároveň vážnosti. Ono sa to niekomu možno nezdá, ale poézia je prítomná pri mnohých vážnych udalostiach, poetky a poeti sa vyjadria a vyjadrujú k vážnym a podstatným veciam života. A nemusí to byť len politika. Vždy ide o život. Slovo má moc. Čo z toho, čo sa nám deje v živote, vieme pomenovať? O čom vieme rozprávať, o čom vieme písať? A dá sa písať o všetkom na svete? Ale ako, keď o tom nevieme ani hovoriť? To je tá ťažšia časť, ale krásna.

A ľahkosť?

To je hra, slová medzi riadkami, poézia môže byť aj vtípná, má nápad, ktorý rozohrá niečo medzi autorom a čitateľom. Môže priniesť chvíle, keď sa netreba brať až tak vážne, môže pohľadiť, pochopiť. Ak sa pozriem cez heslo ľahkosť na začínajúcich autorov, tak myslím aj na to, aby zvládli, ak sa im hneď nepodarí uspieť v literárnej súťaži, lebo talent nakoniec vždy vyjde najavo. Len treba mať odvahu, riskovať, prijať, že sa nie každému budete páčiť alebo že sa budete musieť zlepšiť, viac čítať a pod. Stredoškolské roky som strávila na ŠÚPKE (stredná umelecká škola v Košiciach) a na konci štvrtého ročníka som poslala tri-štyri básne do súťaže, o ktorej som našla informácie na nástenke v škole. Len tak. Vyhrala som týždňový zájazd do Štrasburgu, bola som tam na oficiálnom prijatí predsedom európskeho parlamentu. Cestovala som tam vtedy za literárnu tvorbu jediná za Slovensko. Bol to šok,

ale dalo mi to nádej, iskru, že asi to predsa len ide. A to som bola výtvarníčka, nie študentka literatúry. Privedie vás to tam, kde sú vaše túžby. O tom chcem s hosťami pohovoriť. Aby mali ľahký krok smerom k sebe.

Čo pre teba znamená v dnešnej dobe písanie básní?

Vieš, na to neodpoviem, lebo možno aj preto ich píšem, že sa mi ťažko o tom hovorí. Píšem, lebo to neviem povedať? Niekedy neviem odpovedať na otázky, čo cítim, čo sa mi stalo, prečo to cítim, prečo sa mi niečo deje, aký mám na niečo názor, ako vidím veci v spoločnosti... Lepšie sa mi o tom všetkom píše. Asi tak. A ešte jedna vec, dnes sa trochu očakáva, že spisovateľ príde na besedu, bude krásne a nahlas čítať svoje básne, bude vtípný, dokonca aj sám zabaviť hostí, niekedy nedostane na stretnutí ani moderátora, to som už zažila. Ale čo je to? Veď mnohí autori sme introverti, mnohí píšeme, lebo je to pre nás cesta vyjadriť sa. Nie sme stand up. A naše čítanie a vystúpenie môže byť úplne regulérne málo komunikovateľné, málo atraktívne.

Máš pri písaní zavedený nejaký rituál?

Nemám

Čo teraz čítaš?

Knihu, ktorú napísala Zsuzsa Beney. Je to maďarská autorka a ja ju čítam v poľštine. Dostala sa ku mne neuveriteľnou cestou, ale keďže náhody neexistujú, čítam ju takým tým prieskumníckym spôsobom, lebo mám pocit, že mi možno má niečo vysvetliť alebo mi dať po hlavu :). Neverím, že sa nám v živote dejú minúty iba tak do počtu, aby to len vyšlo na každý deň 24 hodín. Ešte si môžem vybrať, aká bude moja minúta, aj čo budem čítať.

Zúčastníla si sa niekedy recitačnej súťaže?

Predstav si, že nikdy! A napriek tomu sa mi stáva, že ma občas oslovuje rozhlas, aby som im načítala nejaké básne, texty... Je mi to vzácné, mám pred tým rešpekt. Všetkým recitátorom tlieskam a klaniam sa!

SLOVÁ NESÚ ENERGIU S OSOBITÝM NÁBOJOM

Text: Alexandra Múdra
Foto: Zuzana Minarovičová

O čom spievam, nech zostane skryté, no dýchajúce, navždy prenesené a vždy prenášané, nech sa vynorí a nadýchne len toľko, na čo poslucháč vyhradí priestor, aj keď len v centimetroch kubických. Alebo každému len to, čo unesie – v tom sa skrýva esencia slobody, aj tej vnútornej – neuvedomenej a prirodzenej. Spievaním v mnohom vypoviem viac. Podľa Jima Morrisona je film „bezočivý“ v pravom zmysle slova, to existencia diváka je ním determinovaná. Rovnako tak spev existuje bez poslucháča a text bez čitateľa. Ak má mať môj spev stenu a tvár, primárne je ním koža a kochlea. Naivne si tak trochu idealizujem prvé slová pôrodníka, ktorý mojej drahej mame povedal, keď som prvýkrát zaplakala, že „z tejto bude speváčka“. Slová nás predurčujú na veci, pretože nesú energiu s osobitým nábojom. Spievať po hlbokých ponoroch, po dlhých hodinách zadržiavania dychu, je nevyhnutnosť, na ktorú sme predurčení – byť hlbokomorským cicavcom, ktorého pieseň prenáša voda dlhšie ako vzduch, a nikdy sa už nad hladinou nenadýchnuť, je nezlučiteľné so životom. Preto je potrebné sa za každú cenu vynoriť, aby sa vtáctvo aj kvety zachovali živé, a len tak si môžem byť istá, že kruh sa rozšíri, cyklus sa obnoví, a s každým ďalším dychom, ktorý si ukradnem, udriem aj na každý jeden bubienok, nadýchne sa ďalšie plačúce dieťa a poslucháč, ktorý vynesie opäť nový súd.

O čom spievam?

MARTINA JÁNOŠÍKOVÁ - DÚFAM, ŽE JEDNÉHO DŇA BUDE STORYTELLING SÚČASŤOU RECITAČNÝCH SÚŤAŽÍ

Text: Alexandra Múdra
Foto 1: Tomáš Hrivňák
Foto 2: Zora Paulíniová

Je storytellerkou a od roku 2017 pôsobí v spolku **Príbehom na stope** (www.pribehomnastope.sk). Na jej ceste je bábkoherectvo a tvorivá dramatika, kam ju posunulo štúdium na Vysokej škole múzických umení a The Central School of Speech and Drama. V roku 2014 prepadla celkom novej performatívnej disciplíne, storytellingu. Završením je jej štúdium na Emerson College v UK. Je študentkou Roia Gal Or, Karmit Evenzur, Stelli Kassimatí, Giovanni Comforto. Momentálne vytvára priestor pre dva storytellingové kluby v Bratislave (Storytelling na Záhrebskej, Storytelling v Tichu), medzinárodný festival storytellingu Príbehom na stope. Ponúka dielne a sama je aktívnou rozprávačkou.

V rámci svojho odborného a tvorivého pôsobenia sa na Slovensku aktívne venujete storytellingu – ako by ste popísali vzťah tejto performatívnej disciplíny a umeleckého prednesu, recitácie?

Pre mňa je storytelling veľmi úzko previazaný s umeleckým prednesom a recitáciou, pretože v roku 2014 práve Jaroslava Čajková zorganizovala v rámci Národného osvetového centra trojdňovú dielňu s Barborou Voráčovou, ktorá je jednou z takých hlavných metódíciok storytellingu v Čechách, takže tam sa začalo moje prepájanie sa s touto performatívnou disciplínou. Tým prvotným impulzom, prečo ma storytelling zaujal, bolo, že som v rámci hodín umeleckého prednesu na základnej umeleckej škole bola občas zúfalá, niektorým ľuďom sa nedarilo naučiť sa texty naspamäť. Storytelling je veľmi, veľmi efektívnou alternatívou a ja pevne dúfam, že jedného dňa bude aj súčasťou recitačných súťaží, kde bude mať, samozrejme, svoju vlastnú disciplínu, pretože tie výsledky a efekt, ak je to vedome opracované, ak je za tým systematická práca rovnako, ako býva v umeleckom prednese, môžu byť naozaj veľmi, veľmi pôsobivé a obohacujúce aj pre poslucháčov a rovnako pre rozprávačov.

Ako vyzerá váš proces vyhľadávania umeleckých textov pre detské a mládežnícke vekové kategórie? Podľa čoho vyberáte texty, čo by ste poradili pedagógom v tejto neľahkej úlohe?

Vyhľadávanie umeleckých textov je podľa mňa tá najťažšia časť celého tvorenia v tejto oblasti. Mne v tom veľmi pomohlo to, že v roku 2015 ma oslovila Monika Kompaníková, ktorá v tom čase pôsobila vo vydavateľstve Artforum, aby som jej pomohla s preosieváním literatúry pre deti a mládež, takže som päť rokov veľmi intenzívne sledovala, čo vychádza. A musím povedať, že vtedy som si uvedomila, že chápem, že každý, kto nájde dobrý text, ho stráži ako oko v hlave, ako niečo veľmi cenné, pretože aj keď ročne vychádza 200 až 300 titulov pre cieľovú

skupinu, o ktorej sa rozprávame, tak tých textov, ktoré sú kvalitné, je nepomerne málo k tomu, čo vychádza. Nehovoriac o tom, že texty vhodné na recitáciu majú ešte svoje ďalšie špecifiká. Takže pre mňa sú to kvalitné kníhkupectvá, ktoré si dávajú záležať na tom, čo majú na svojich pultoch, a kníhkupci, ktorým dôverujem, a myslím si, že v súčasnej dobe sú miestami kvalitnej literatúry aj knižnice. Do knižníc prichádza ročne veľmi veľa nových titulov, takže, asi vás nepoteším, ani ja nedám žiadny zjednodušený návod, ako prísť k nejakému textu. Je za tým obrovské množstvo hodín čítania, ale v prostredí, ktorému dôverujeme, pretože ľudia, ktorí v ňom pracujú, si dávajú záležať na tom, čo sa tam číta, čo sa tam ponúka.

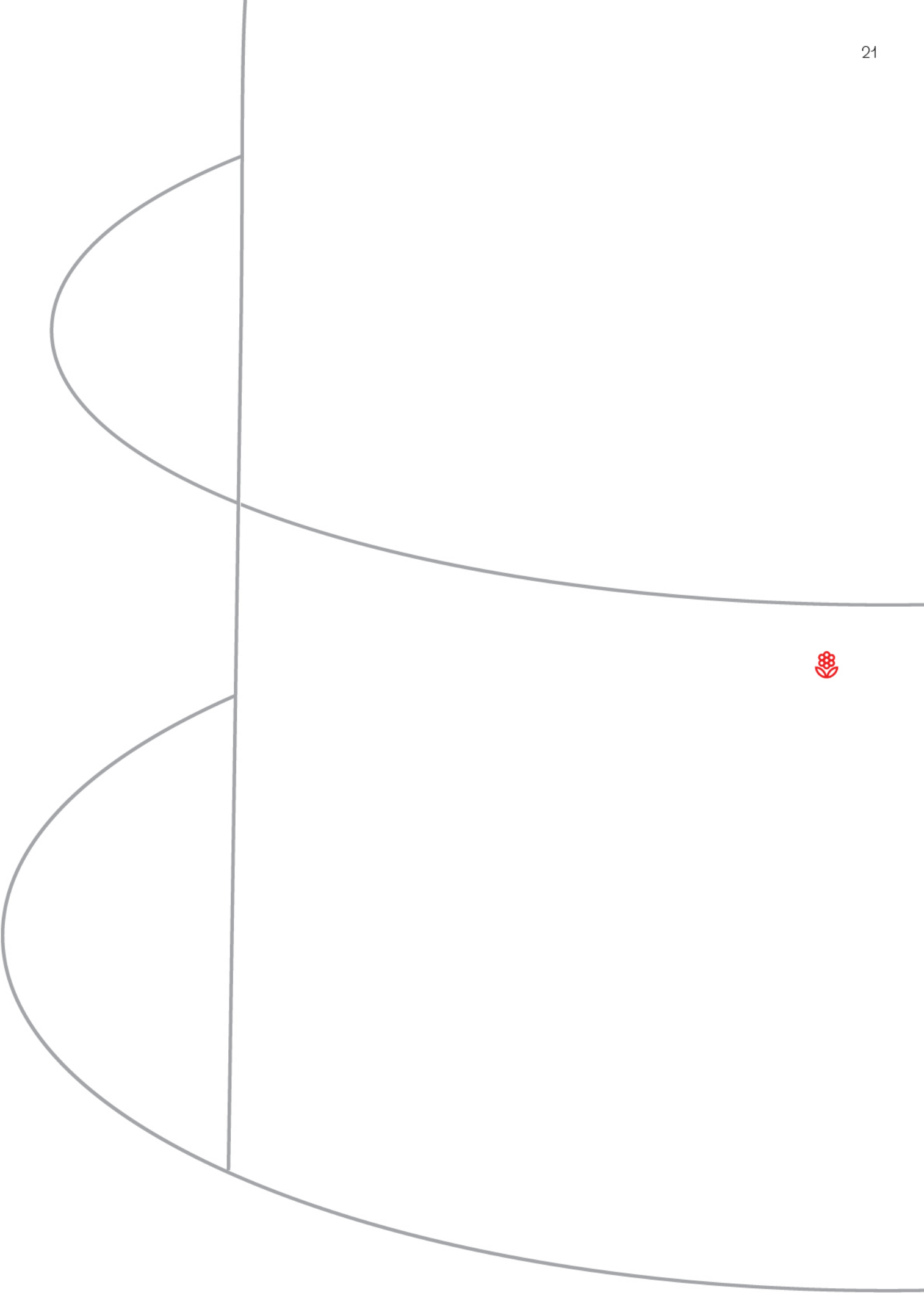
**Čo očakávate od 71. ročníka celoštátneho kola HK?
Ako sa naň pripravujete?**

Ja sa veľmi teším na 71. ročník celoštátneho kola Hviezdoslavovho Kubína. Spája ľudí so špecifickým záujmom, tým je umelecký prednes. A rovnako, ako sa tešia ľudia, ktorí milujú šach alebo atletiku alebo študovali na rovnakej strednej škole, si myslím, že aj my, ktorí sme sa zapojili do tejto prehliadky umeleckého prednesu, sa radi stretávame a rozprávame sa o tom,

takže pre mňa to bude o stretávaní. A ako sa naň pripravujem? Ja nie som veľmi súťaživý typ, mám s tým problém, a preto sa snažím minimalizovať tieto moje obavy aspoň tým, že si veľmi dôsledne študujem celú dramaturgiu textov, ktoré prichádzajú do celoštátneho kola a snažím sa texty prečítať. Je to naozaj veľmi zodpovedná úloha – sedieť a počúvať prednesy, pretože všetci, ktorí sme recitovali, vieme, koľko je za tým práce, takže s veľkou vďakou a rešpektom zasadnem do publika a veľmi sa teším na texty, ktoré tam zaznejú, a na všetkých recitátorov.

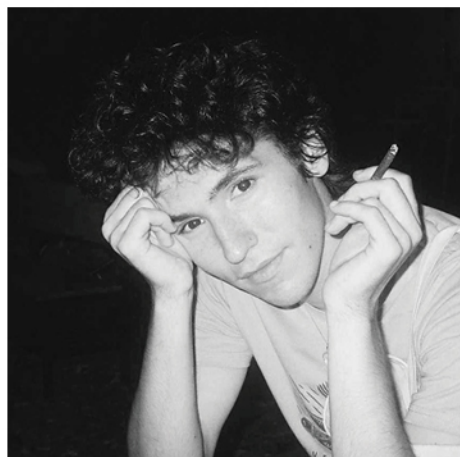

POSLEDNÉ ROKY SI SPOMÍNAM NA MINULÉ DÝCHANIA

Text: Alfréd Tóth
Foto: Michal Lašut

Posledné roky si uvedomujem, že si v sebe stále nesiem nádychy môjho minulého ja a nedokážem sa ich zbaviť. Niekedy sa predýcham k situáciám, ktoré som buď chcel zabudnúť, alebo som im neprikladal pozornosť.

Pár takýchto nádychov sa spája aj s básnikom Jánom Buzássym a festivalom poézie Beniakové Chynorany, kde som recitoval báseň Adieu, mein kleiner Gardeoffizier z jeho debutovej zbierky Hra s nožmi. Bola to báseň o hľadaní pravej lásky a túžby byť milovaný. Tieto nádychy medzi jeho veršami sa mi vynárajú, keď mám možnosť viesť rozhovor s ľuďmi odo mňa mladšími. Hovorím si vtedy v duchu, že sa všetko stále opakuje, a predsa je to vždy niečo nové. Verše Buzássyho básne mi pomohli nezabudnúť na časť môjho detstva. Stále pre mňa znamenajú jeden z možných spôsobov stretnutia so sebou samým.

Recitátorom a účastníkom 71. ročníka prajem, aby ich nadýchnutia počas výkonov vytvorili vo vás, a verím, že aj v poslucháčoch, chyty, ktoré neskôr v budúcnosti poslúžia. Mne osobne sú oporou pri lezení k odpovedi na otázku, kto som.

Čom spievas'?

O veselosti' šasov

To sú piesne pre plytký dych.

Hebšie,

hebšie nadýchnutie potrebuje pieseň,

ak má vytvoriť priestor,

kde by vláci a krevety opäť žili.

Bazová duša

Ján Buzássy

KNIŽNÝ KÚTIK

Text: Alfréd Tóth

Ali Brindová (poetka)

Scott McCloud - Ako rozumieť komixu (Monokel, 2021)

Kniha je písaná formou komiksu, ale vysvetľuje nielen princípy tohto žánru, ale vlastne podstaty jazyka, vnímania človeka, to, ako vznikajú konkrétne a abstraktné významy a prečo nás jednoducho príbehy vyrozprávané prostredníctvom obrázkov tak veľmi tešia. Je to ako Biblia.

Jon Fosse - Trilógia (Modrý Peter, 2014)

Moja najobľúbenejšia kniha zo všetkých prečítaných od neho, unikátne rozprávanie, priehľadnosť v stvárňovaní postáv, všetko je mimo dobra a zla.

Tereza Bínová - Červený obr (Odeon CZ, 2023)

Brilantné využitie minimalizmu v poézii, precíznej kompozícii a práci s jazykom.

Nina Kollárová (vysokoškolská pedagogička)

Súčasná slovenská poézia pre deti je na pulkoch kníhkupectiev pomerne dosť zastúpená, ale nájsť a vybrať z nej takú, ktorá spĺňa literárne aj prednesové kritériá, nie je úplne jednoduché. Aj (ne)viazaná poézia pre deti môže byť hravá, vtípná, zábavná, taká, prostredníctvom ktorej sa dajú objavovať nové interpretačné svety vo všetkých významoch.

Jednoznačne stojí za to sledovať tituly z vydavateľstva FACE, spomeniem aspoň tieto knihy – **Dávid Dziak: Zápisník jedného chlapca; Lenka Šafranová: Čo by bolo keby, Prečo je tma čierna; Silvia Kaščáková: Osem miliónov básní.**

Kniha, s ktorou sa vždy zabavím, je **Aprílová brada a iné švihnuté básne (Slovart) od Marty Hlušikovej**. A na záver ešte jeden tip na čerstvo vydanú knižku plnú šibalských básní – **Zuzana Martišková: Na známosť sa dáva (Perfekt).**

Lucia Darjaninová (pedagogička)

Han Kang - Neloučím se navždy (Odeon CZ, 2025)

Brilantne napísaný román juhokórejskej autorky, ktorá sa stala najmladšou laureátkou Nobelovej ceny za literatúru 2024. Oceňujem jej „schopnosť premeniť historickú traumu v univerzálne zrozumiteľnú literatúru, ktorá presahuje hranice kultúr i jazykov“.

Kniha prepája osobné príbehy so širším historickým kontextom. Han Kang využíva rôzne naratívne techniky a do textu zapája rozmanité stylistické formy – od intímnych spovedí, spomienok, cez útržky dokumentárnych filmov, oficiálnych záznamov, listov, svedectiev až po poetické pasáže pracujúce najmä s kontrastom ľudskej krehkosti a trvalosti sveta prírodných živlov prostredníctvom prestupujúceho motívu zimy, snehu, snehových vločiek.

Román sa skladá z troch častí. Prvá sleduje horizontálnu príbehovú líniu, ktorá začína snom o čiernych kmeňoch a stúpajúcom mori. Ten sa autorke skutočne sníval a stal sa podnetom na napísanie tohto románu. Druhá, vertikálna cesta nás vedie do temného obdobia Južnej Kórey – do zimy 1948, k masakru v Čedžu – a do hĺbín mora k tretej, poeticko-meditatívnej časti a k zapáleniu sviečky na morskom dne.

Kniha nabáda k „ODVAHE POZRIEŤ SA POD POVRCH VECÍ A NÁJSŤ ŽIARIVÚ NIŤ, KTORÁ NÁS PREPÁJA NIELEN S MINULOSŤOU, ALE AJ ME-DZI SEBOU NAVZÁJOM.“ DODÁVAM SLOVAMI PREKLADATEĽKY ROMÁNU

Neloučím sa navždy, Petry Ben-Ari.

71. HVIEZDOSLAVOV KUBÍN

INFO #1

© 2025

ŠÉFREDAKTOR:

JARKO BROZ

REDAKTORI:

DUŠAN JABLONSKÝ, PAVOL NÁTHER,
JULKA ORESKÁ, ALEXANDRA MÚDRA,
ALFRÉD TÓTH

GRAFICKÁ ÚPRAVA INFONOVÍN:

VIKTÓRIA JEHLÁROVÁ

V SPOLUPRÁCI S AUTORKOU

VIZUÁLNEJ IDENTITY:

LAURA MOROVSKÁ

VYDÁVA:

NÁRODNÉ OSVETOVÉ CENTRUM,
BRATISLAVA & MESTSKÉ KULTÚRNE
STREDISKO, DOLNÝ KUBÍN

NÁRODNÉ
OSVETOVÉ
CENTRUM

MINISTERSTVO
ŠKOLSTVA, VÝSKUMU
A INOVÁCIÍ
SLOVENSKEJ REPUBLIKY

DOLNÝ KUBÍN

ASOCIÁCIA
SPISOVATEĽOV
SLOVENSKA

Artforum

Slovenské
literárne
centrum

absynt

k

SLNIEČKO

Dolný
Kubín

javisko

TVX MY

Oravské kultúrne
stredisko

ORAVSKÉ
KULTÚRNE
STREDISKO

WWW.NOCKA.SK

WWW.MSKSDK.SK

FB/HVIEZDOSLAVOV KUBÍN